

บทที่ 5

ผลสรุปการศึกษาและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการศึกษาถึงการลงทุนทางตรงในสาธารณรัฐประชาชนจีนของนักลงทุนไทย ในประเด็นที่สำคัญ 3 ประการ คือ ประการแรกได้แก่ ลักษณะของการลงทุนของไทยในจีน โดยศึกษาในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวกับการลงทุนในจีน นำเสนอในบทที่ 3 และนำเสนอเพิ่มเติมเป็นรายอุตสาหกรรมในบทที่ 4 และ 5 ประการที่สองได้แก่ ปัจจัยหรือมูลเหตุจูงใจที่ทำให้ให้นักลงทุนไทยไปลงทุนในประเทศจีนและประการสุดท้ายได้แก่ โอกาสการลงทุนของไทยในจีน ทั้งนี้โดยอาศัยการศึกษาวิเคราะห์จากกรณีการลงทุนของธุรกิจหรือนักลงทุนไทยตัวอย่างจำนวน 15 ราย แบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ประเภทคือ ประเภทอุตสาหกรรม ได้แก่ ธุรกิจปิโตรเลียมลงทุนทำธุรกิจปั้มน้ำมันและก๊าซ LPG เพื่อขายภายในประเทศจีน ธุรกิจทางด้านพลังงานไฟฟ้าลงทุนสร้างโรงงานผลิตกระแสไฟฟ้าในจีนจำนวนนับสิบโรงงาน เพื่อนำเทคโนโลยีระดับสูงในการผลิตกระแสไฟฟ้าจากไทยไปใช้ผลิตกระแสไฟฟ้าส่งไปยังมณฑลต่างๆ ของจีน ธุรกิจอะไหล่รถยนต์และการประกอบรถยนต์ลงทุนในประเทศจีน ในธุรกิจการประกอบรถยนต์ เพื่อผลิตสินค้าดังกล่าวจำหน่ายให้กับตลาดท้องถิ่น ธุรกิจเฟอร์นิเจอร์ ทำธุรกิจรับตกแต่งภายในในโครงการต่างๆ ส่วนใหญ่เป็นงานตกแต่งโรงแรม เพื่อตอบสนองการขยายตัวของธุรกิจที่สูงขึ้น ธุรกิจเบียร์ลงทุนสร้างโรงงานผลิตเบียร์ เพื่อรองรับปริมาณความต้องการเบียร์ของประชาชนจีนที่เพิ่มสูงขึ้นทุกปี ธุรกิจผลิตภาชนะเมลามีน ซึ่งเป็นธุรกิจใหม่สำหรับประเทศจีน ลงทุนในประเทศจีน เพื่อใช้วัตถุดิบในการผลิตสินค้าของบริษัทและจำหน่ายสินค้าแก่ตลาดภายในประเทศ ธุรกิจสินค้าอุปโภคบริโภค ทำการค้าและการส่งออกสินค้าของบริษัทไปยังจีน และลงทุนตั้งสำนักงานตัวแทนในจีน เพื่อสำรวจและศึกษาตลาด ก่อนการลงทุนในจีน ธุรกิจแปรรูปน้ำมันละหุ่ง ซึ่งลงทุนในประเทศจีน ทั้งกิจการด้านการแปรรูปน้ำมันละหุ่งและการส่งออกข้าวหอมมะลิจากไทยไปยังจีน เพื่อขยายฐานการผลิตและขยายตลาดสำหรับการส่งออกสินค้าของบริษัท ธุรกิจแปรรูปน้ำมันรำข้าว ลงทุนซื้อกิจการเดิมที่มีอยู่ในจีน เพื่อทำธุรกิจต่อจากวิสาหกิจของจีนที่ไม่ประสบความสำเร็จ ซึ่งเป็นธุรกิจที่ทางบริษัทมีความเชี่ยวชาญอยู่ก่อนแล้วในประเทศไทย ประเภทเกษตรกรรม ได้แก่ ธุรกิจอาหารสัตว์ลงทุนทำโรงงานผลิตอาหารสัตว์ เนื้อไก่เพื่อการบริโภค ขยายไปในมณฑลต่างๆ ของสาธารณรัฐประชาชนจีน สำหรับจำหน่ายตลาดท้องถิ่นภายในประเทศ ประเภทธุรกิจบริการ ได้แก่ ธุรกิจธนาคารพาณิชย์ ธนาคารพาณิชย์ของไทย ลงทุนเปิดสำนักงานตัวแทนและสาขาในประเทศจีน เพื่อรองรับลูกค้ากลุ่มต่างๆ โดยเฉพาะนักลงทุนจากไทย และธุรกิจค้าปลีก บริษัทตัวอย่างนี้ทำการลงทุนเปิดห้างสรรพสินค้าในรูปแบบต่างๆ เพื่อจำหน่ายสินค้านานาชนิดแก่ประชาชนจีน

ในประเด็นเรื่องปัจจัยที่กำหนดการลงทุนในจีนมีสมมุติฐานคือ มูลเหตุจูงใจในการลงทุนในธุรกิจอะไหล่และการประกอบรถยนต์ ธุรกิจเฟอร์นิเจอร์ ธุรกิจเบียร์ ธุรกิจเมลามีน ธุรกิจสินค้าอุปโภคบริโภค ธุรกิจน้ำมันละหุ่ง ธุรกิจน้ำมันรำข้าวและธุรกิจอาหารสัตว์น่าจะเกิดจากปัจจัยทางด้านตลาดภายในประเทศจีนเนื่องจากลักษณะของธุรกิจเหล่านี้มีการผลิตสินค้าเพื่อตอบสนองตลาดผู้บริโภค มูลเหตุการลงทุนในธุรกิจปิโตรเลียมและธุรกิจพลังงานน่าจะเกิดจากปัจจัยทางด้านทรัพยากรภายในประเทศของจีน มูลเหตุในการเปิดสาขาในจีนของธุรกิจธนาคารน่าจะมาจากความต้องการขยายสาขาเครือข่ายของธนาคารในภูมิภาคอินโดจีน เนื่องจากการแข่งขันภายในประเทศมีมากขึ้น

จากผลการศึกษาโดยอาศัยวิธีการสัมภาษณ์ข้อมูลจากทางบริษัท รวมทั้งการวิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิจากแหล่งอื่นๆ ประกอบเพิ่มเติมพบว่า ปัจจัยที่ทำให้ธุรกิจไทยตัวอย่างทำการลงทุนทางตรงในประเทศจีนนั้น สอดคล้องกับแนวคิดของทฤษฎีการสังเคราะห์ปัจจัยต่างๆ ที่กำหนดการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ (Eclectic Theory) ซึ่งเป็นทฤษฎีการลงทุนทางตรงในต่างประเทศทั่วไปที่ใช้อธิบายกรณีการลงทุนของนักลงทุนประเทศต่างๆ ทั้งนี้ สามารถสรุปได้ 3 ประการ คือ

ประการแรก ได้แก่ ปัจจัยด้านความได้เปรียบเฉพาะในการเป็นเจ้าของสินทรัพย์บางประการ ซึ่งพบในกรณีของการลงทุนของธุรกิจอาหารสัตว์ ธุรกิจด้านพลังงาน ธุรกิจอะไหล่และการประกอบรถยนต์ ธุรกิจเบียร์และธุรกิจเฟอร์นิเจอร์ กรณีของธุรกิจอาหารสัตว์เป็นการใช้ประโยชน์จากความได้เปรียบและความชำนาญด้านการผลิตที่เหนือกว่า อันได้แก่ การผลิตอาหารสัตว์ การแปรรูปผลิตเนื้อไก่เพื่อการบริโภค ที่มีความได้เปรียบในด้านการมีเทคโนโลยี ความรู้ ความชำนาญ ตลอดจนประสบการณ์ด้านการผลิตในระดับสูงชั้นนำของโลก ฉะนั้น ความได้เปรียบเฉพาะด้านที่ธุรกิจดังกล่าวมีอยู่แล้ว จึงย่อมที่จะก่อให้เกิดเป็นแรงจูงใจให้ธุรกิจมีความต้องการนำเอาความได้เปรียบที่ตนมีอยู่ ไปใช้สร้างประโยชน์ต่อการขยายกิจการให้เติบโตขึ้นในประเทศจีน กรณีของธุรกิจพลังงานนั้น ธุรกิจนี้มีการใช้ความได้เปรียบในการมีเทคโนโลยีการผลิตกระแสไฟฟ้า สำหรับโรงไฟฟ้าขนาดกลาง ที่สามารถปรับเปลี่ยนหรือลดระดับการผลิตกระแสไฟฟ้าได้ตามปริมาณกระแสไฟฟ้าสุทธิที่ประเทศจีนผลิตได้ แตกต่างจากโรงงานไฟฟ้าของจีนที่มีขนาดใหญ่ ไม่สามารถลดการผลิตได้เมื่อเกิดปัญหาไฟฟ้าเกินความต้องการ กรณีของธุรกิจอะไหล่และการประกอบรถยนต์ มีการใช้ความได้เปรียบในการมีเทคโนโลยีการประกอบรถยนต์ที่ทันสมัยและมีใบอนุญาตการประกอบรถยนต์ กรณีของธุรกิจเบียร์ เป็นความรู้ทางด้านเทคโนโลยีในการผลิตเบียร์ของเยอรมันที่มีกำลังการผลิตต่อปีสูงมาก กรณีของธุรกิจเฟอร์นิเจอร์ เป็นการใช้ความรู้ทางการจัดการในเรื่องการตกแต่งภายในซึ่งนอกจากจะมีประณีตและฝีมือแล้ว ธุรกิจเฟอร์นิเจอร์ตัวอย่างนี้ยังสามารถทำธุรกิจในประเทศจีนโดยใช้ความได้เปรียบจากการมีสินทรัพย์พิเศษบางประการ ในที่นี้คือ ความได้เปรียบในการทำธุรกิจโดยมีใบอนุญาตจดทะเบียนในจีน

จากผลการศึกษาข้างต้น ในกรณีธุรกิจอาหารสัตว์พบว่า มีความสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ว่า มูลเหตุจูงใจการลงทุนในธุรกิจอาหารสัตว์น่าจะเกิดจากปัจจัยทางด้านการตลาดเป็นสำคัญ จากการศึกษานอกจากปัจจัยที่สำคัญจะเป็นเรื่องของการตลาดแล้ว ปัจจัยทางด้านความต้องการใช้ประโยชน์ จากความได้เปรียบในด้านเทคโนโลยีและความรู้ ความชำนาญด้านการผลิตที่บริษัทเป็นเจ้าของเป็น ปัจจัยที่มีความสำคัญเช่นเดียวกัน ดังนั้น จึงยอมรับสมมุติฐานหลักที่ตั้งไว้แต่เพียงบางส่วนเท่านั้น กรณีของธุรกิจพลังงาน การประกอบรถยนต์ เบียร์และเฟอร์นิเจอร์ ปัจจัยทางด้านการเป็นเจ้าของ สิทธิบัตรบางประการมีความสำคัญเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น โดยมีปัจจัยอื่นๆ ที่มีความสำคัญมากกว่า คือ ปัจจัยทางด้านรัฐบาลมีความสำคัญต่อการลงทุนในธุรกิจพลังงาน ปัจจัยด้านตลาดมีความสำคัญ ต่อการลงทุนของธุรกิจอะไหล่และการประกอบรถยนต์และธุรกิจเบียร์และปัจจัยด้านทรัพยากรมีความ สำคัญต่อธุรกิจเฟอร์นิเจอร์

ประการที่สอง ซึ่งเป็นปัจจัยที่กำหนดการลงทุนที่พบในกรณีของธุรกิจแปรรูปน้ำมันรำข้าว ได้แก่ ปัจจัยด้านความได้เปรียบในการทำให้เป็นประโยชน์แก่องค์กรด้วยตนเอง เป็นความได้เปรียบ ที่องค์กรธุรกิจจะได้รับมากขึ้นก็ต่อเมื่อกิจการสามารถนำความได้เปรียบต่างๆ ที่ตนมีอยู่ใช้ให้เกิด ประโยชน์ เพื่อเป็นการลดต้นทุนการทำธุรกรรมต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น กรณีนี้เป็นความรู้ทางด้านภาษา และวัฒนธรรมจีนที่ธุรกิจนี้นำมาใช้เพื่อลดต้นทุนการสื่อสาร ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการเป็น มูลเหตุจูงใจในการลงทุนในจีนของบริษัท นอกจากนี้ ยังพบมูลเหตุจูงใจในการลงทุนของบริษัทเกิด จากปัจจัยทางด้านการตลาดภายในประเทศจีน ซึ่งมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่ากัน ดังนั้น สมมุติฐาน มูลเหตุจูงใจการลงทุนในธุรกิจน้ำมันรำข้าวที่กล่าวไว้ น่าจะเกิดจากปัจจัยทางด้านการตลาดภายใน ประเทศจีนจึงมีความสอดคล้องตามเหตุผลในความเป็นจริง

ประการที่สาม ปัจจัยทางด้านความได้เปรียบเฉพาะในแหล่งที่ตั้งได้แก่

ก) ปัจจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติ วัตถุดิบและปัจจัยการผลิตต่างๆ รวมทั้ง ปัจจัยด้านแรงงาน ที่ค้นพบในกรณีของธุรกิจเฟอร์นิเจอร์ เป็นการลงทุนเพื่อนำเอาวัตถุดิบคือ ไม้ ที่ประเทศจีนยังมีอยู่ อุดมสมบูรณ์มาใช้ประโยชน์ในกระบวนการทำธุรกิจของบริษัท เช่นเดียวกับธุรกิจเมลามีนที่ใช้ ประโยชน์จากปัจจัยด้านแรงงานของจีนที่มีราคาถูกและวัตถุดิบบางชนิดที่ใช้ผลิตเมลามีนเช่น เยื่อ กระดาษที่มีมากในประเทศจีนมาใช้ผลิตผลิตภัณฑ์ของบริษัท สำหรับปัจจัยทางด้านการตลาดน่าจะเป็น ปัจจัยประกอบการตัดสินใจลงทุนที่ธุรกิจเฟอร์นิเจอร์และธุรกิจเมลามีนให้ความสำคัญเช่นกัน สมมุติฐานการศึกษาเบื้องต้นที่ว่า ปัจจัยทางด้านการตลาดน่าจะเป็นมูลเหตุจูงใจในการลงทุนในธุรกิจ เฟอร์นิเจอร์และธุรกิจเมลามีน จึงมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาในสองกรณีนี้

ข) ปัจจัยด้านการตลาดเป็นปัจจัยสำคัญที่อธิบายการลงทุนของธุรกิจปีโตรเลียม ธุรกิจอะไหล่ และการประกอบรถยนต์ ธุรกิจเบียร์ ธุรกิจสินค้าอุปโภคบริโภค ธุรกิจแปรรูปน้ำมันละหุ่ง ธุรกิจ

ธนาคารและธุรกิจค้าปลีก โดยธุรกิจส่วนใหญ่ที่ทำการลงทุนในประเทศจีน จะให้ความสำคัญกับขนาดและอัตราการเติบโตของตลาดประเทศจีนเป็นสำคัญ ธุรกิจเหล่านี้มีมูลเหตุจูงใจการลงทุนสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

ค) ปัจจัยด้านนโยบายของใจจากรัฐบาลจีนพบในกรณีของธุรกิจด้านพลังงาน ซึ่งได้รับการแนะนำและสนับสนุนการลงทุนจากทางการจีนให้มาทำธุรกิจด้านการผลิตไฟฟ้าในจีน จากสมมุติฐานที่ว่าปัจจัยทางด้านทรัพยากรภายในประเทศของจีนจำนวนมาก น่าจะเป็นมูลเหตุจูงใจในการลงทุนในธุรกิจปิโตรเลียมและธุรกิจพลังงานเพียงบางประการเท่านั้น โดยธุรกิจปิโตรเลียมลงทุนในจีนโดยมีมูลเหตุจูงใจมาจากขนาดและการเติบโตของตลาดจีนและธุรกิจพลังงานมีมูลเหตุจูงใจการลงทุนมาจากปัจจัยด้านนโยบายรัฐบาลในการส่งเสริมการลงทุนของบริษัทเนื่องจากจีนกำลังขาดแคลนทางด้านพลังงาน

ง) ปัจจัยอื่นๆ พบในกรณีของธนาคารตัวอย่างที่ 2 และ 4 เป็นปัจจัยนอกเหนือจากที่ประเทศจีนเป็นตลาดที่ใหญ่แล้ว ปัจจัยทางการแข่งขันภายในประเทศที่สูงขึ้นเนื่องจากการขยายเครือข่ายภายในประเทศใกล้เคียงถึงจุดอิ่มตัวมีความสำคัญในเป็นมูลเหตุจูงใจให้ธนาคารไปตั้งสาขาธนาคารที่ประเทศจีนเพื่อใช้ประโยชน์จากความได้เปรียบในแหล่งที่ตั้งของประเทศจีนซึ่งเป็นศูนย์กลางของภูมิภาค อันจะสามารถเชื่อมโยงธุรกิจทางการเงินในภูมิภาคนี้ ทำให้เกิดต้นทุนในการทำธุรกรรมที่ต่ำลงได้ ซึ่งมีความสอดคล้องกับสมมุติฐานการศึกษา สำหรับธนาคารที่ 1 และ 3 ให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านการตลาดเป็นอันดับแรก แต่มูลเหตุจูงใจการลงทุนจากความต้องการขยายสาขาในภูมิภาคนี้เนื่องจากการแข่งขันภายในประเทศที่สูงขึ้นก็เป็นปัจจัยสำคัญรองลงมา ดังนั้น สมมุติฐานนี้จึงเป็นจริงบางส่วนเท่านั้น

นอกจากปัจจัยที่กำหนดการลงทุนในจีนจะเป็นปัจจัยด้านความได้เปรียบทั้ง 3 ประการดังกล่าวข้างต้น ที่พบว่า เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลทำให้นักธุรกิจตัวอย่างทั้ง 15 ธุรกิจ ทำการลงทุนในจีนแล้ว ปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ที่คาดว่ามีบทบาทในการเป็นแรงจูงใจให้นักลงทุนไทยทำการลงทุนในจีนก็คือ บทบาทของจีนในเวทีการค้าโลก ประการแรก การที่ประเทศจีนกำลังจะเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก ทำให้จีนพยายามปรับปรุงระบบเศรษฐกิจและการค้าและลดอัตราภาษีนำเข้าสินค้าจำนวนมาก เพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกต่อไป ประการที่สอง เอเชียเป็นความร่วมมืออีกระดับหนึ่งซึ่งจะเปิดโอกาสให้ไทยและจีนร่วมมือกันมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการค้าและความสัมพันธ์ในสาขาเศรษฐกิจอื่นๆ ที่มีความสนใจร่วมกันเช่นความร่วมมือทางด้านการลงทุน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นต้น ดังนั้น จีนในฐานะสมาชิกเอเปค การมีข้อเสนอเรื่องการเปิดตลาดที่เป็นรูปธรรมและมีความชัดเจนน่าจะเป็นจักรกลสำคัญที่จะช่วยให้การค้าและการลงทุนในเอเปคขยายตัวมากขึ้นได้และจะเป็นแนวทางหนึ่งที่มีส่วนผลักดันให้จีนเข้าสู่

องค์การการค้าโลกได้เร็วขึ้น ประการที่สาม อาเซียนและจีนได้มีการแลกเปลี่ยนบันทึก (exchange of memorandum) เพื่อจัดตั้งคณะกรรมการร่วมอาเซียน-จีน ในเดือนกรกฎาคม 2537 เพื่อเน้นความร่วมมือทางการค้าและเศรษฐกิจ และความร่วมมือทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีระหว่างกัน ในทางภูมิศาสตร์ไทยมีที่ตั้งใกล้กับจีนมากกว่าประเทศสมาชิกอาเซียนอื่นๆ ซึ่งจีนอาจใช้ไทยเป็นประตูสู่ตลาดอาเซียนและเป็นฐานเข้าสู่ตลาดอินโดจีนได้อีกด้วย ประการสุดท้ายเป็นความร่วมมือในอนุภูมิภาคคือ หกเหลี่ยมเศรษฐกิจซึ่งประกอบด้วยจีนยูนนาน พม่า ลาว กัมพูชา เวียดนามและไทย เป็นโครงการที่มีโอกาสร่วมมือกันทั้งทางด้านการค้า การลงทุนและการคมนาคม ฯลฯ

ประเด็นทางด้านลักษณะและรูปแบบการลงทุนในประเทศจีน ผลการศึกษาพบว่า การลงทุนของไทยในจีนส่วนมากเป็นการลงทุนในลักษณะจัดตั้งบริษัทหรือกิจการขึ้นมาใหม่ การลงทุนส่วนใหญ่มีการใช้แหล่งเงินทุนที่มาจากไทยและมีการลงทุนในรูปแบบการทำธุรกิจร่วมทุนเรือนหุ้น (equity through joint venture) ธุรกิจร่วมมีระหว่างจีนกับต่างชาติ (cooperative enterprise) และธุรกิจต่างชาติ (wholly foreign-owned enterprise) ตามลำดับ ในการลงทุนในจีน บริษัทจะทำการลงทุนหรือเป็นเจ้าของในกิจการเองทั้งหมดแต่เพียงผู้เดียวก็ได้ การที่นักลงทุนนิยมเลือกทำการลงทุนโดยมีรูปแบบธุรกิจร่วมทุนเรือนหุ้นเนื่องจากกฎหมายการถือหุ้นชาวต่างชาติในประเทศจีน

ถึงแม้การลงทุนในจีนส่วนใหญ่จะเป็นการร่วมทุนเรือนหุ้นในลักษณะการจัดตั้งบริษัทหรือกิจการขึ้นมาใหม่ แต่การลงทุนในจีนในลักษณะการร่วมหุ้นกับกิจการที่มีอยู่ในจีนก็ได้รับความนิยมเนื่องจากทางนักลงทุนไทยไม่รู้จักตลาดในจีน การไปลงทุนทางตรงโดยการไปตั้งโรงงานใหม่ในจีนเป็นการใช้ต้นทุนที่สูง ขณะที่การไปซื้อกิจการที่มีอยู่ในจีนแล้วมาดัดแปลง ทำการร่วมหุ้น ร่วมทุนก็เป็นอีกทางเลือกหนึ่ง เนื่องจากค่าใช้จ่าย ต้นทุนถูกกว่า และทางผู้ร่วมทุนจีนก็รู้จักตลาด มีความเข้าใจตลาด แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ลงทุนจะต้องมีการควบคุมดูแลที่ดี ต้องมีผู้จัดการคนจีนที่ไว้ใจได้ แต่การลงทุนในธุรกิจการธนาคารส่วนใหญ่เป็นการลงทุนในลักษณะทุนต่างชาติล้วน เนื่องจากกฎหมายที่ทางการจีนกำหนดเกี่ยวกับธุรกิจการเงินและความไม่สะดวกของนักลงทุนต่างชาติในการลงทุนในธุรกิจร่วมกับทางจีน เนื่องจากระบบการธนาคารของประเทศไทยและประเทศจีนที่แตกต่างกัน

นอกจากประเด็นทางด้านปัจจัยที่กำหนดการลงทุนของไทยในจีนแล้ว ประเด็นสำคัญที่เป็นวัตถุประสงค์อีกประการหนึ่งนั้น คือ การคาดคะเนโอกาสและแนวโน้มการลงทุนทางตรงในประเทศจีนของนักลงทุนไทยที่อาจจะเกิดขึ้นในธุรกิจต่างๆ ในอนาคต ประเด็นนี้มีสมมุติฐานว่า ปัจจัยสนับสนุนจากรัฐเป็นปัจจัยหลักประการเดียวที่มีผลต่อโอกาสในการลงทุนในจีน เนื่องจาก การทำธุรกิจในจีนซึ่งเป็นประเทศสังคมนิยม ทุกระบบเป็นของรัฐ ถึงแม้จะมีการเปิดประเทศแล้วก็ตาม ธุรกิจที่จะประสบความสำเร็จในการลงทุนจะต้องมีความสัมพันธ์ส่วนบุคคล (personal connection) กับหน่วยงานระดับสูงในส่วนกลางและท้องถิ่นที่มีอำนาจในการตัดสินใจ แต่จากการศึกษาพบว่า สมมุติฐานที่

ตั้งไว้ไม่เป็นจริงทั้งหมดกล่าวคือ ปัจจุบันการลงทุนในจีนนั้น ปัจจัยสนับสนุนจากรัฐไม่ใช่ปัจจัยหลักที่มีผลต่อโอกาสการลงทุนในจีนประการเดียวเท่านั้น หากยังพบว่า มีปัจจัยอื่นๆ ที่มีผลต่อโอกาสการลงทุนอีกหลายประการที่มีความสำคัญไม่น้อยกว่ากัน ได้แก่ ศักยภาพของตลาดและความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจนั้นๆ เพราะถ้านักลงทุนลงทุนในธุรกิจที่ไม่เป็นที่ต้องการของตลาด อาจจะเหมือนวิสาหกิจของจีนหลายรายที่รัฐให้การสนับสนุนมากแต่เป็นธุรกิจที่ไม่มีความดึงดูดใจของตลาดและขาดความสามารถทางการแข่งขันของบริษัท ทำให้ไม่สามารถแข่งขันกับบริษัทต่างประเทศได้ จึงไม่ประสบความสำเร็จในการลงทุน แม้ว่าจะมีปัจจัยสนับสนุนจากรัฐเป็นอย่างดีก็ตาม

จากการศึกษาพบว่า ธุรกิจที่ไปลงทุนในจีนประมาณครึ่งหนึ่งของตัวอย่างที่ศึกษาลงทุนโดยไม่มีปัจจัยสนับสนุนจากรัฐในรูปของความช่วยเหลือและสิทธิพิเศษที่ได้รับจากทางการเงิน เนื่องจากจีนต้องการให้มีการแข่งขันเสรีเช่น ธุรกิจเฟอร์นิเจอร์ ธุรกิจสินค้าอุปโภคบริโภค ธุรกิจน้ำมันละหุ่ง ธุรกิจน้ำมันรำข้าว ธุรกิจธนาคารและธุรกิจค้าปลีก แต่ก็ยังมีบางธุรกิจที่ยังต้องอาศัยความช่วยเหลือจากรัฐ พบในธุรกิจที่มีการลงทุนสูงและเกี่ยวข้องกับโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ ธุรกิจปิโตรเลียม ธุรกิจพลังงาน ธุรกิจอะไหล่และการประกอบรถยนต์ ธุรกิจเบียร์ ธุรกิจเหมืองแร่และธุรกิจอาหารสัตว์ ธุรกิจที่ลงทุนโดยไม่มีปัจจัยสนับสนุนจากรัฐเป็นปัจจัยหลัก จะพบปัจจัยทดแทนอื่นที่บริษัทให้ความสำคัญเพื่อเพิ่มโอกาสการลงทุนของตนเองให้มากขึ้นเช่น ปัจจัยสนับสนุนการผลิต โดยอาศัยวัตถุดิบภายในประเทศจีนที่มีอยู่อย่างอุดมสมบูรณ์ การมีเทคโนโลยีการผลิตขั้นสูง การให้ความสำคัญกับศักยภาพของตลาด สภาพการแข่งขันและการเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน ปัจจัยเหล่านี้เป็นปัจจัยหลักที่มีผลต่อโอกาสการลงทุนในจีน ดังนั้น ปัจจัยสนับสนุนจากรัฐจึงไม่ใช่ปัจจัยหลักประการเดียวที่มีผลต่อโอกาสการลงทุนในจีนเพราะมีนักลงทุนหลายรายที่ลงทุนแล้วประสบความสำเร็จในการลงทุนด้วยความสามารถของบริษัทเอง โดยไม่ต้องอาศัยปัจจัยสนับสนุนจากรัฐเป็นปัจจัยหลัก

สำหรับภาพรวมการลงทุนของไทยในจีนพบว่า การลงทุนในภาคอุตสาหกรรมมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ทั้งนี้ อุตสาหกรรมที่มีแนวโน้มและโอกาสการลงทุนที่ค่อนข้างใหญ่ จะเป็นอุตสาหกรรมที่ทางจีนให้การส่งเสริมและเป็นอุตสาหกรรมที่มีความจำเป็นได้แก่ อุตสาหกรรมปิโตรเลียมและการพลังงาน จากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสู่ระบบการผลิตที่ต้องใช้เทคโนโลยีสูงทำให้เกิดความต้องการใช้พลังงานต่างๆ เพิ่มมากขึ้นทั้งไฟฟ้า น้ำมัน แก๊สธรรมชาติและถ่านหิน ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้มีสำรองอยู่เป็นจำนวนมากแต่ยังไม่ได้รับการขุดค้นและพัฒนาขึ้นมาใช้ ในขณะที่ความต้องการปิโตรเลียมและพลังงานในจีนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่การผลิตของจีนในอุตสาหกรรมนี้ยังมีความล่าช้าทางด้านเทคนิค การลงทุนของบริษัทตัวอย่างเพื่อรองรับตลาดในประเทศที่กำลังขยายตัว ภาพรวมธุรกิจทั้งสองนี้มีลักษณะความดึงดูดของตลาดสูง ศักยภาพในการแข่งขันปานกลางและความเสี่ยงสูง

ส่วนการลงทุนในอุตสาหกรรมที่ตลาดยังสามารถเติบโตได้ ก็นับเป็นอุตสาหกรรมที่มีโอกาส หากแต่ต้องเผชิญกับภาวะการแข่งขันสูง ทั้งจากผู้ผลิตภายในประเทศและผู้ลงทุนต่างชาติ ได้แก่ ธุรกิจอะไหล่และการประกอบรถยนต์ ธุรกิจเฟอร์นิเจอร์ ธุรกิจการผลิตเบียร์ ธุรกิจผลิตภาชนะเมลามีนและธุรกิจสินค้าอุปโภคบริโภค ข้อมูลจากการสำรวจวิจัยในเรื่องทัศนคติและความต้องการซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคของประชาชนจีนของ Gallup Organization บริษัทวิจัยของสหรัฐอเมริกา มีส่วนช่วยในการวิเคราะห์แนวโน้มและโอกาสการลงทุนของธุรกิจตัวอย่างที่ทำการศึกษาว่า แนวโน้มตลาดสินค้าในจีนไปในทิศทางเดียวกัน จากการเพิ่มขึ้นทั้งของประชากรและรายได้เฉลี่ย ตลอดจนแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของการดำรงชีวิตที่ลดการพึ่งพาไร่นาเกษตรมากขึ้น จะช่วยกระตุ้นให้การนำเข้าและการบริโภคทั้งสินค้าอุปโภคบริโภค และของใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวันเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ แต่ปัจจัยที่ผู้ลงทุนพึงพิจารณาคือ ค่านิยมของผู้บริโภคที่ยังต้องการใช้ของที่ผลิตภายในประเทศ อาจด้วยเหตุผลของค่านิยมหรือราคาที่ถูกลงกว่า ทำให้โรงงานต่างชาติที่เข้าไปลงทุนหรือร่วมทุนกับผู้ผลิตภายในประเทศอยู่ในฐานะที่ได้เปรียบ โดยเฉพาะเมื่อเทียบกับสินค้าที่ผลิตภายในตราหรือยี่ห้อต่างชาติซึ่งพบในกรณีธุรกิจเบียร์ซึ่งธุรกิจนี้ ใช้การประชาสัมพันธ์เข้ามาเป็นส่วนช่วยในการทำธุรกิจ ภาพรวมธุรกิจตัวอย่างนี้มีลักษณะความดึงดูดของตลาดสูง ศักยภาพในการแข่งขันปานกลางและความเสี่ยงสูง กรณีธุรกิจเมลามีน ต้องแข่งขันกับขามกระเบื้องราคาถูกของจีน ทางบริษัทใช้การประชาสัมพันธ์เช่นกัน เพื่อแสดงให้เห็นความแตกต่างในคุณภาพและชนิดของผลิตภัณฑ์ ภาพรวมธุรกิจตัวอย่างนี้มีลักษณะความดึงดูดของตลาดสูง ศักยภาพในการแข่งขันสูงและความเสี่ยงต่ำ กรณีธุรกิจสินค้าอุปโภคบริโภค ให้ความสำคัญกับราคาเป็นสำคัญ ภาพรวมธุรกิจมีลักษณะความดึงดูดของตลาดปานกลาง ศักยภาพในการแข่งขันสูงและความเสี่ยงต่ำ กรณีธุรกิจเฟอร์นิเจอร์และการตกแต่งภายใน แม้ชาวจีนส่วนใหญ่มีของใช้และวัสดุตกแต่งในครัวเรือนไม่มากนัก ขณะที่มีความต้องการและวางแผนที่จะซื้อของใช้หลายชนิด อาทิเช่น เฟอร์นิเจอร์ ในระยะอันใกล้นี้ ซึ่งจะช่วยให้ตลาดในธุรกิจนี้ขยายตัวและเป็นโอกาสที่น่าสนใจของนักลงทุนไทยในธุรกิจนี้ ธุรกิจนี้อ่านางซื้อและอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นปัจจัยกำหนดแนวโน้มของธุรกิจที่สำคัญ ภาพรวมธุรกิจมีลักษณะความดึงดูดของตลาดปานกลาง ศักยภาพในการแข่งขันปานกลางและความเสี่ยงสูง กรณีธุรกิจอะไหล่และการประกอบรถยนต์ เป็นธุรกิจที่ต้องอาศัยการสร้าง ความแตกต่างให้กับตัวสินค้าเพราะการแข่งขันสูง ธุรกิจนี้มีแนวโน้มและโอกาสการลงทุนแล้วประสบความสำเร็จมาก เนื่องจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมก่อให้เกิดความต้องการสินค้าในหมวดยานยนต์ รวมทั้งชิ้นส่วนเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ไม่ว่าจะเพื่อการขนส่งสินค้าหรือการสัญจรของประชาชน กำลังซื้อที่เพิ่มขึ้นส่งผลต่อความต้องการรถยนต์ขยายตัวอย่างรวดเร็ว ปัจจุบันจีนมีโรงงานผลิตรถยนต์ขนาดใหญ่เพียง 8 แห่งซึ่งใช้เทคโนโลยีที่ค่อนข้างล้ำสมัย ดังนั้น โอกาสในการลงทุนในด้านนี้ จึงมีอยู่มาก นอกจากนี้ นโยบายการบังคับใช้ชิ้นส่วนรถยนต์ที่ผลิตในประเทศ ทำให้การลงทุนผลิตชิ้นส่วนป้อนโรงงานประกอบรถยนต์ในจีนมีศักยภาพสูงมาก รัฐบาลกำหนดเป้าหมาย

ให้ผู้ผลิตรถยนต์ในจีนต้องใช้ชิ้นส่วนที่ผลิตในประเทศร้อยละ 90 ภายในปี 2543 ภาพรวมธุรกิจนี้มีลักษณะความคึกคักของตลาดสูง ศักยภาพในการแข่งขันปานกลางและความเสี่ยงต่ำ

การลงทุนภาคเกษตรและอุตสาหกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร นักลงทุนที่จะเข้าไปลงทุนในธุรกิจนี้สามารถเข้าไปลงทุนได้เกือบทุกมณฑล แนวโน้มของการลงทุนในภาคธุรกิจนี้ ในกรณีศึกษาของธุรกิจอาหารสัตว์และการแปรรูปพันธุ์ไก่เพื่อการบริโภค ธุรกิจแปรรูปน้ำมันละหุ่งและธุรกิจแปรรูปน้ำมันรำข้าวหรือธุรกิจน้ำมันพืช เป็นอีกธุรกิจหนึ่งที่ประสบความสำเร็จจากการลงทุน เนื่องจากผลผลิตทางการเกษตรของจีนมีมูลค่าสูง จากการที่เนื้อที่เพาะปลูกมีมากและรัฐบาลให้ความสนับสนุนไม่ว่าจะเป็นการเพิ่มเงินให้กู้ การเพิ่มราคาซื้อขายเพื่อสร้างแรงจูงใจแก่เกษตรกร ตลอดจนสนับสนุนให้มีการพัฒนาเทคโนโลยีทางการเกษตร นักลงทุนไทยจึงน่าจะเข้าไปลงทุนในกิจการที่สร้างมูลค่าเพิ่มให้สูงขึ้น โดยนำผลผลิตทางการเกษตรมาแปรรูปเพื่อจำหน่ายทั้งภายในประเทศและส่งออกจำหน่ายต่างประเทศ ภาพรวมธุรกิจอาหารสัตว์และธุรกิจน้ำมันพืชมีลักษณะความคึกคักของตลาดสูง ศักยภาพในการแข่งขันสูงและความเสี่ยงต่ำ สำหรับภาพรวมธุรกิจน้ำมันละหุ่งมีลักษณะความคึกคักของตลาดสูง ศักยภาพในการแข่งขันปานกลางและความเสี่ยงต่ำ

การลงทุนในธุรกิจธนาคารประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง สถาบันการเงินของไทยมีโอกาสที่จะเข้าไปเจาะตลาดการเงินธนาคารของจีนได้อย่างกว้างขวางขึ้น อย่างไรก็ตาม การลงทุนในธุรกิจนี้ยังมีปัญหาคือ สถาบันการเงินของจีนยังบริหารงานไม่เป็นสากล มีขั้นตอนยุ่งยากและไม่อำนวยความสะดวกแก่ลูกค้าเท่าที่ควร ส่งผลต่อนักลงทุนไทยที่ไปลงทุนในจีนมีความเสียเปรียบในการติดต่อกันที่ต้องมีการใช้เงินได้ไต่เต้าเพื่อความราบรื่น ดังนั้น ธนาคารไทยที่ไปตั้งสาขาในจีนสามารถช่วยบรรเทาปัญหานี้ให้นักลงทุนไทยได้ ภาพรวมธุรกิจธนาคารมีลักษณะความคึกคักของตลาดปานกลาง ความสามารถในการแข่งขันปานกลางและความเสี่ยงต่ำในกรณีของสำนักตัวแทน แต่ความเสี่ยงจะสูงในกรณีของสาขาธนาคาร เนื่องจากมีการทำธุรกรรมทางการเงินมากขึ้น

การลงทุนในธุรกิจธุรกิจค้าปลีกการเปิดห้างสรรพสินค้าลักษณะครบวงจร ที่มีทั้งศูนย์อาหารและความบันเทิงครบครัน อีกทั้งการมีลักษณะการจำหน่ายสินค้าราคาถูก เนื่องจากชาวจีนโดยเฉลี่ยจะมีกำลังทรัพย์ไม่เพียงพอสำหรับการไปนั่งรับประทานอาหารตามภัตตาคารและการจับจ่ายใช้สอยสินค้าราคาแพง การดำเนินธุรกิจค้าปลีกสินค้าราคาถูก นับได้ว่า ดำเนินการตรงตามกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีขนาดใหญ่ในจีน ดังนั้น ธุรกิจนี้จึงโอกาสอีกมาก แต่ธุรกิจบริการที่เข้าไปแล้วพอจะดำรงอยู่ได้ก็มีอยู่แต่ในเมืองใหญ่เท่านั้น และธุรกิจภาคบริการในจีนเพิ่งจะอยู่ในขั้นเริ่มต้นของการพัฒนา แม้หนทางและโอกาสของการลงทุนยังคงเปิดกว้างอีกมาก แต่อัตราความเสี่ยงก็มีสูงมากเช่นกัน นักธุรกิจที่สนใจจะเข้าไปลงทุนในธุรกิจนี้ ควรจะต้องพิจารณาปัจจัยอื่นๆ อีกหลายประการเช่น บุคลากรของจีนในธุรกิจนี้ยังมีจำนวนไม่เพียงพอ กฎหมายแรงงานยังไม่ยุติธรรมและสิ่งสำคัญที่ควร

คำนึงถึงอย่างมากก็คือ ในปัจจุบันรัฐบาลจีนยังไม่ผ่านกฎหมายส่งเสริมการลงทุนในธุรกิจภาคบริการ
เลข ภาพรวมธุรกิจนี้มีลักษณะความดึงดูดของตลาดสูง ศักยภาพในการแข่งขันสูงและความเสี่ยงสูง

การลงทุนไม่ใช่เรื่องใหม่สำหรับนักลงทุนไทยแต่อย่างใด แต่การบรรลุความสำเร็จนั้นต้อง
อาศัยประสบการณ์ ความชำนาญในเชิงธุรกิจบวกกับการเตรียมตัวให้พร้อมทั้งในแง่การเรียนรู้เกี่ยวกับ
กฎเกณฑ์ใหม่ๆ ของประเทศที่จะไปลงทุน โดยเฉพาะข้อมูลและกฎระเบียบในประเทศที่เพิ่งเปิด
ประตูรับการลงทุนได้ไม่นาน เช่น ประเทศจีน ประสบการณ์การลงทุนในจีนจึงเป็นสิ่งที่น่าเรียนรู้
และควรศึกษาเป็นอย่างยิ่ง

5.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและแนวทางการศึกษาครั้งต่อไป

การพัฒนาเศรษฐกิจของจีนในอนาคตยังคงต้องพึ่งพาเงินทุนจากภายนอกประเทศต่อไปโดย
เฉพาะอย่างยิ่งการลงทุนจากต่างประเทศซึ่งเป็นแหล่งที่มาของทั้งเงินทุน การจ้างงานและการถ่ายทอด
ทางเทคโนโลยี ดังนั้น ทางการจีนจึงพยายามดำเนินนโยบายที่ผ่อนคลายนโยบายข้อบังคับต่างๆ ที่
เกี่ยวกับการลงทุนจากต่างชาติ รวมทั้งการสร้างเชื่อมั่นแก่นักลงทุนต่างชาติมากขึ้น เพื่อที่จะ
แข่งขันกับประเทศเพื่อนบ้านในการดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศให้เข้าสู่ประเทศจีนมากขึ้น

ในส่วนของการไทยควรจะได้ดำเนินนโยบายที่สามารถนำมาเสนอเป็นข้อเสนอแนะ 4
ประการดังต่อไปนี้

ประการแรก ทางการไทยควรร่วมมือกับเอกชน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน
ชุดพาณิชย์ กระทรวงต่างประเทศ สมาคมต่างๆ ตลอดจนการติดต่อร่วมมือกับทางการจีนในการแลกเปลี่ยน
ข่าวสารข้อมูล ควรมีชุดพาณิชย์ในหลายๆ เมืองเพราะชุดพาณิชย์ประจำกรุงปักกิ่งแห่งเดียวนั้น
ไม่เพียงพอ นอกจากนี้ ควรเพิ่มบทบาทกระทรวงต่างประเทศ กงสุลไทยในการให้ความช่วยเหลือด้าน
ข่าวสารข้อมูลแก่นักลงทุนเนื่องจากการช่วยเหลือด้านข่าวสารข้อมูลแก่นักลงทุนเป็นสิ่งที่จำเป็นมาก
ในการลงทุนในประเทศที่เพิ่งเปิดประเทศอย่างจีน

ประการที่สอง ทางการไทยควรสนับสนุนการลงทุนโดยผ่อนผันกฎระเบียบและลดขั้นตอน
การขออนุญาตลงทุนเพื่อเป็นการส่งเสริมโอกาสการลงทุนในต่างประเทศมากขึ้นเนื่องจาก ที่ผ่านมานัก
ลงทุนไทยที่ไปลงทุนในจีนส่วนใหญ่จะเป็นการลงทุนด้วยตนเอง โดยไม่ได้รับความช่วยเหลือจาก
หน่วยงานของรัฐ เนื่องจากกฎหมายไทยหลายประการไม่เอื้ออำนวยให้นักลงทุนไทยไปลงทุนในต่าง
ประเทศมากนัก ทำให้นักลงทุนไทยขาดปัจจัยสนับสนุนจากรัฐภายในประเทศ การแข่งขันในระดับ
นานาชาติจึงต้องใช้ปัจจัยอื่นๆ มากขึ้นเพื่อเพิ่มโอกาสการลงทุน จากการศึกษาโอกาสการลงทุน
ของบริษัทข้ามชาติที่ประสบความสำเร็จนั้น ส่วนใหญ่อาศัยปัจจัยต่างๆ ประกอบการลงทุนได้แก่

ปัจจัยสนับสนุนจากรัฐทั้งภายในประเทศผู้ลงทุนและจากประเทศผู้รับทุน ปัจจัยสนับสนุนการผลิต ศักยภาพของตลาด สภาพการแข่งขันและความสามารถในการแข่งขัน หนึ่งในจำนวนปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากรัฐเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมาก สหรัฐฯ มีการลงทุนในจีนเป็นจำนวนมากเนื่องจากรัฐบาลสหรัฐฯ ส่งเสริมให้นักลงทุนของประเทศตนไปลงทุนในต่างประเทศมาก เพราะในระยะยาว ผลประโยชน์จากการส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศจะก่อให้เกิดมูลค่าทุนไหลกลับสู่ประเทศแม่จำนวนมาก

ประการที่สาม รัฐบาลไทยควรมีการเจรจาต่อรองในระดับรัฐบาล เพื่อลดความรุนแรงของปัญหาหรือข้อขัดแย้งที่เกิดจากการลงทุน ซึ่งจะเป็นปัจจัยสนับสนุนให้นักลงทุนไทยไปลงทุนในจีนเพิ่มขึ้นเนื่องจากในบางกรณี นักลงทุนไทยหลายรายที่ลงทุนในจีนแล้วถูกโกงโดยผู้ร่วมทุนชาวจีน ทำให้ต้องขึ้นศาล นักลงทุนเป็นฝ่ายที่ต้องประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ของรัฐทั้งไทยและเงินเอง ความซับซ้อนของกระบวนการต่างๆ ทำให้ต้นทุนค่าใช้จ่ายในการฟ้องร้องสูงมาก ซึ่งเป็นสิ่งที่นักลงทุนรายย่อยไม่สามารถกระทำได้

ประการที่สี่ ผู้ลงทุนไทยควรพัฒนาการลงทุนโดยปรับเทคโนโลยีจากต่างประเทศให้สอดคล้องกับการผลิตของตน เป็นการลดการพึ่งพิงเทคโนโลยีจากต่างประเทศ เพื่อให้การลงทุนนั้นได้รับผลประโยชน์จากการลงทุนอย่างเต็มที่ เนื่องจากที่ผ่านมา โครงการลงทุนของไทยในจีนส่วนใหญ่ต้องพึ่งพาเทคโนโลยีจากประเทศพัฒนาแล้วเช่น ญี่ปุ่น โดยผู้ร่วมทุนชาวไทยเป็นฝ่ายจัดหาเทคโนโลยีจากต่างชาติเพื่อนำไปใช้ในการร่วมทุนกับฝ่ายจีน ขณะที่นักลงทุนจากชาติอื่นเช่น ญี่ปุ่น ฮอลแลนด์ และสหรัฐอเมริกา ส่วนใหญ่มีเทคโนโลยีเป็นของตนเอง มีได้พึ่งพาเทคโนโลยีจากประเทศที่สามเลย ทำให้บริษัทต่างชาติเหล่านี้ได้รับผลประโยชน์จากการร่วมลงทุนกับจีนอย่างเต็มที่ ฉะนั้น นักลงทุนไทยควรตระหนักและไตร่ตรองเกี่ยวกับการพัฒนาเทคโนโลยีหรือการปรับเทคโนโลยีที่เหมาะสม เพื่อที่จะปลูกฝังและกระตุ้นให้นักลงทุนไทยรู้จักพัฒนาเทคโนโลยีของตนเอง เช่น เกาหลีและไต้หวันที่สามารถดัดแปลงเทคโนโลยีของต่างชาติเป็นของตนเองได้สำเร็จ เมื่อไปลงทุนในต่างประเทศ บริษัทเกาหลีใต้และไต้หวันจึงไม่จำเป็นต้องหาซื้อเทคโนโลยีจากต่างชาติแต่อย่างใด ในขณะที่นักลงทุนไทยส่วนใหญ่ยังคงพึ่งพาเทคโนโลยีจากต่างประเทศเป็นหลัก

ในส่วนการศึกษาครั้งต่อไปนั้น ควรที่จะได้มีการพิจารณาประเด็นที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. อุปสรรคในการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ศึกษาการลงทุนของไทยในธุรกิจต่างๆ ในสาธารณรัฐประชาชนจีนโดยอาศัยการวิเคราะห์เจาะลึกข้อมูลจากบริษัทไทยที่ไปลงทุนตามจำนวนตัวอย่างที่คาดว่าเหมาะสมที่จะนำมาสู่ข้อสรุปได้ อย่างไรก็ตาม การศึกษายังมีข้อจำกัดประการสำคัญในด้านการได้รับความร่วมมือ

จากผู้ลงทุนในการเปิดเผยข้อมูลรายละเอียดให้ทราบเพื่อนำมาศึกษาวิเคราะห์ ประกอบกับในช่วงที่ศึกษานั้น จำนวนนักลงทุนไทยที่ทำการลงทุนทางตรงในจีนเท่าที่เปิดเผยอย่างเป็นทางการก็ยังมีอยู่ไม่มากนัก ส่วนมากเป็นการไปลงทุนด้วยตนเองและกระจายอยู่ในอุตสาหกรรมหลายๆ ประเภท ตามมณฑลต่างๆ ของจีน ผู้ศึกษาจึงศึกษาการลงทุนโดยพยายามจัดจำแนกการลงทุนดังกล่าวออกเป็นกลุ่มธุรกิจต่างๆ นอกจากนี้ ช่วงเวลาที่ศึกษาก็เป็นช่วงที่ประเทศไทยเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ ทำให้เกิดความระส่ำระสายในวงการธุรกิจในการจัดการกับธุรกิจของตนเอง ทำให้มีผลต่อความยากลำบากในการติดต่อสัมพันธ์ยิ่งนัก อีกทั้งความกว้างใหญ่ไพศาลของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่ทำให้ผู้ศึกษาไม่สามารถศึกษาธุรกิจได้ครบทุกธุรกิจได้

2. ประเด็นการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 สำหรับการศึกษากครั้งต่อไป ผู้สนใจอาจทำการศึกษาโดยเพิ่มเป็นการศึกษาเปรียบเทียบการลงทุนทั้ง 2 ทางคือ ทั้งการลงทุนจากไทยไปจีนและการลงทุนจากจีนมายังไทย ในประเด็นต่างๆ ที่ผู้ศึกษาได้ศึกษาแล้วหรืออาจศึกษาโดยเพิ่มจำนวนบริษัทให้มากขึ้นเพราะตัวอย่างที่มากขึ้นความเข้าใจในธุรกิจประเทศนั้นก็เพิ่มขึ้นตามไปด้วย

2.2 ศึกษาประเทศอื่นๆ ที่มีนักลงทุนไทยให้ความสนใจเข้าไปทำการลงทุนเป็นจำนวนมากหรืออาจเป็นประเทศกำลังพัฒนาที่ยังไม่เป็นที่รู้จัก แต่มีศักยภาพและโอกาสในการลงทุนต่อไปในอนาคต เนื่องจากการศึกษาประเทศเปิดใหม่ที่มีศักยภาพจะทำให้เห็นภาพของศักยภาพได้ชัดเจนขึ้น ทำให้นักลงทุนได้มีการวางแผนการลงทุนที่สุขุมรอบคอบขึ้นเพราะถ้านักลงทุนได้ศึกษาศักยภาพในการลงทุนในประเทศนั้นๆ มากขึ้น จะทราบถึงอุปสรรคก่อนไปลงทุนด้วยตนเองเพื่อจะได้ไม่เหมือนการลงทุนในเวียดนาม จีน ในอดีตที่นักลงทุนเคยเพลี่ยงพล้ำกันมาก